

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Binnenlandse Zaken
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Onderwerp

Oneerlijke verschillen door verdelingswijze
Gemeentefonds

Van/behandeld door

contact: am.halff@zwijndrecht.nl

Datum

13 februari 2025

Geachte leden van de Vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,

Zoals u weet kampen veel gemeenten, waaronder de ondertekenaars van deze brief, met structurele en oplopende financiële tekorten. De financiële situatie verslechtert verder door het naderende financiële ravijn vanaf 2026. Er bestaat een groeiende mismatch tussen de taken waarvoor wij als gemeenten aan de lat staan en de financiering die daar door de Rijksoverheid tegenover wordt gezet.

Wij schrijven u bij deze niet met het verzoek om de totale omvang van het gemeentefonds te vergroten. Vanuit belangenorganisaties als de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de M50 (Netwerk van Middelgrote Gemeenten) wordt ingezet op het structureel op orde brengen van de financiële positie van gemeenten. Deze inzet wordt ook door ons onderschreven. Wel schrijven wij u aan met de boodschap dat er *steeds grotere verschillen* in voorzieningenniveau tussen gemeenten ontstaan *door de verdeelsystematiek* in het gemeentefonds, en hoe u gemeenten als die van ons zou kunnen helpen.

Regionale centrumfunctie en kwetsbaarheid van inwoners

In de nieuwe verdeelsystematiek zorgt de maatstaf 'regionale centrumfunctie' ervoor dat gemeenten met een geografische centrumfunctie significant meer per inwoner voor voorzieningen in het sociaal domein ontvangen. Deze maatstaf wordt berekend op basis van het regionaal klantenpotentieel. Er is wat ons betreft geen verband tussen zorggebruik en de centrumfunctie, wat leidt tot een oneerlijke verdeling. Gemeenten naast een stedelijke buur hebben vaak gebieden met een vergelijkbare bevolkingssamenstelling en stedelijke problematiek binnen hun gemeentegrenzen, maar ontvangen per inwoner veel minder geld voor zorg en welzijn uit het gemeentefonds. Dit leidt tot verschillen in voorzieningenniveau.

Daarnaast komen deze 'randgemeenten' niet altijd in aanmerking voor investeringsmiddelen, zoals het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, terwijl zij wel een grote netto instroom in de bijstand hebben door verhuisbewegingen vanuit centrumgemeenten. Volgens onze analyse wonen ruim 1,8 miljoen inwoners in gemeenten met dit profiel.

Eigen inkomsten naast de OZB

Bij de herijking van het gemeentefonds is besloten om de eigen inkomsten van gemeenten (buiten de OZB) met een vast bedrag per inwoner te verevenen. Dit betekent voor elke gemeente een korting van € 118,- per inwoner op de uitkering uit het gemeentefonds, ongeacht of de gemeente eigen inkomsten kan genereren uit bijvoorbeeld grondexploitaties, toeristenbelasting, erfpacht of dividenden. Het vermogen om eigen inkomsten te genereren is grotendeels historisch en fysiek bepaald, zoals (gebrek aan) ruimte voor uitbreiding of toeristisch potentieel, en niet alleen het gevolg van vrije beleidskeuzes.

Voor randgemeenten betekent dit dat de uitgaven in het sociaal domein onvoldoende worden gehonoreerd in het verdeelmodel en er een te hoge korting plaatsvindt voor vermeende inkomsten.

Overleg met het Ministerie van Binnenlandse Zaken

Afgelopen vrijdag, op 7 februari 2025, heeft minister Uitermark in de brief '[Vervolgtraject verdeelmodel van het gemeentefonds per 1 januari 2026](#)' erkend dat de huidige verdeelsystematiek oneerlijke effecten heeft. Wij zijn blij met deze erkenning en dat uit onderzoek blijkt dat de eerdergenoemde verdeelsleutels grote problemen veroorzaken voor een specifieke groep gemeenten. Daarnaast is besloten om vervolgonderzoeken uit te voeren, omdat de reeds gefinaliseerde onderzoeken onvoldoende basis bieden voor een concrete aanpassing van het verdeelmodel. Wij hopen dat de aangekondigde onderzoeken een uitweg bieden uit deze impasse.

Wij voeren constructieve gesprekken met de betrokken ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de complexe taak om het verdeelmodel te herzien. Er wordt een dialoog gevoerd, en wij waarderen het dat wij 'een plek aan tafel' hebben om via de begeleidingscommissies mee te denken over mogelijke oplossingsrichtingen.

Echter, de gevolgen van de huidige verdeelsystematiek zijn nú al voelbaar. Randgemeenten worden vanwege hun profiel geconfronteerd met alle genoemde nadelige effecten van de nieuwe systematiek. Dit betekent dat juist de meest kwetsbare inwoners het hardst worden geraakt. De opgelegde bezuinigingen, die we al hebben doorgevoerd en waar we nog steeds mee bezig zijn, dreigen ervoor te zorgen dat – ondanks het uitgestelde ingroeipad – de leefbaarheid in onze gemeenten onder het minimale niveau zakt. We voorzien een afname van essentiële voorzieningen en ondersteuning, een stilstand in noodzakelijke investeringen in leefbaarheid en veiligheid, en hogere lokale lasten voor inwoners die financieel al onder druk staan.

Actie nodig

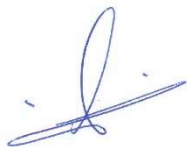
Zolang de vervolgonderzoeken nog niet zijn afgerond en er nog geen structurele oplossing is, is tijdelijke ondersteuning noodzakelijk om te voorkomen dat gemeenten omvallen. Wij vragen u daarom te kijken naar tijdelijke financiële maatregelen om de acute problemen op

te vangen. Dit zou een tijdelijke compensatie kunnen zijn, extra transitiebudgetten om gemeenten te ondersteunen of flexibele noodfondsen.

Door deze (tijdelijke) maatregelen kunnen gemeenten blijven investeren in leefbaarheid en veiligheid en wordt voorkomen dat kwetsbare inwoners onevenredig hard worden getroffen. Het is essentieel dat de leef- en systeemwereld op elkaar aansluiten, zodat de uiteindelijke verdeling niet alleen uitlegbaar, maar ook rechtvaardig wordt.

Met vriendelijke groet,
mede namens,

M. Smit, burgemeester gemeente Beverwijk
E. Boog, burgemeester gemeente Diemen
J.G. de Vries, burgemeester gemeente Maassluis
G.J. van Grootheest, burgemeester gemeente Oosterhout
K. van der Duijn Schouten, wethouder Financiën gemeente Ridderkerk
H. Sahin, burgemeester gemeente Rijswijk
J. Verwoort, wethouder Financiën gemeente Velsen



Leon Anink
Burgemeester Zwijndrecht

**gemeente
beverwijk**

